Europa-Parlamentet
2024-2029

Udenrigsudvalget

2025/2050(INI)

17.11.2025

UDKAST TIL BETÆNKNING

om EU-strategi over for de nye antidemokratiske teorier
(2025/2050(INI))

Udenrigsudvalget

Ordfører: Bernard Guetta

INDHOLD

Side

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING 3

BEGRUNDELSE.....6

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

om EU's strategi over for de nye antidemokratiske teorier

(2025/2050(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

– der henviser til artikel 2, 9, 10, 11 og 21 i traktaten om Den Europæiske Union,

– der henviser til Kommissionens meddelelse om forsvar af demokratiet og meddelelsen om handlingsplanen for europæisk demokrati,

– der henviser til sin beslutning om de institutionelle konsekvenser af EU's udvidelsesforhandlinger

– der henviser til De Forenede Nationers pagt, hvori Det Økonomiske og Sociale Råd etableres som et af De Forenede Nationers seks vigtigste organer,

– der henviser til Samoaaftalen, partnerskabsaftalen mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater på den ene side og medlemmerne af Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet på den anden side

– der henviser til forretningsordenens artikel 55,

– der henviser til udtalelse fra Udviklingsudvalget,

– der henviser til betænkning fra Udenrigsudvalget (A10-0000/2025),

A. der henviser til, at selve idéen om demokrati nu forkastes af en amerikansk tankegang, neoreaktionen, som har vigtige tråde til Det Hvide Hus, ledende virksomheder i den højteknologiske industri og flere højreekstremistiske bevægelser, herunder europæiske;

B. der henviser til, at der er en intellektuel konvergens mellem denne vestlige strømning og det russiske regimes ideologer;

C. der henviser til, at demokratiet er i fare, og at den sikreste måde at forsvare det på er at øge Den Europæiske Unions indflydelse og rækkevidde ved at gøre denne retsstatens bærende søjle til en af dette århundredes tre stormagter;

1. opfordrer EU til at tackle denne historiske udfordring ved at sætte sig selv i stand til at udvide sin indflydelse til andre kontinenter, til at vinde tilhængere, til at øge kendskabet til sine institutioner i verden og blandt sine egne borgere, til at udvikle sine handelsforbindelser med landene i Asien, Afrika og Latinamerika på grundlag af bæredygtig udvikling, til at investere i forskning og til at fremskynde sin vej hen imod et fælles forsvar og konsolidering af globale industrielle giganter;

2. opfordrer EU og dets medlemsstater til at arbejde hen imod oprettelsen af en klynge af lande, der modsætter sig ethvert ulige forhold til Kina, USA eller begge to; mener, at dette ville skabe en ny diplomatisk og handelsmæssig magtbalance, uden hvilken vi ikke vil kunne forsvare demokratiet mod de magter, der afviser det eller vender sig bort fra det;

3. opfordrer Den Europæiske Union til sammen med de tredjelande, der deler demokratiets universelle værdier, at danne en koalition, "den demokratiske alliance", der arbejder for forsvar af demokratiet og for internationalt samarbejde; understreger, at "koalitionen af frivillige" baner vejen for oprettelsen af denne alliance;

4. opfordrer EU til ikke at vente på, at tiltrædelsesforhandlingerne afsluttes, før det uddyber det demokratiske krav i sine bilaterale aftaler med kandidatlandene og udvider dets anvendelsesområde; mener, at kandidatlandene og Den Europæiske Union således allerede i dag kan gøre sig gældende som en enkelt demokratisk enhed, der virkningsfuldt kan forsvare menneskerettighederne og retsstatsprincippet;

5. opfordrer EU til uden ophold at arbejde for at fremme en fælles udvikling med de afrikanske stater og Den Afrikanske Union; minder om, at Afrika senest i 2050 vil have en befolkning på to en halv milliard mennesker, som vil have brug for job for ikke at rejse ind i Europa på ulovlig vis; minder om, at denne fælles udvikling vil blive lettet af de sprog, som er fælles for vores kontinenter; minder om, at dens finansielle og miljømæssige omkostninger ellers vil være lavere end omkostningerne ved handel med Asien; minder om, at Afrika er Europas fremtid, præcis som Europa er Afrikas fremtid;

6. opfordrer EU til at etablere en flersproget radiokanal, et flersproget websted og en flersproget tv-kanal, "Europas stemme", der gør det muligt for EU at blive hørt i hele verden; understreger, at de nødvendige budgetter og menneskelige ressourcer er til rådighed, da flere medlemsstater allerede i lang tid har finansieret internationale audiovisuelle tjenester af høj kvalitet; opfordrer EU til at øge sin støtte til uafhængige medier og uafhængig journalistik uden for EU's grænser i overensstemmelse med målene for det europæiske demokratiskjold;

7. beklager, at EU alt for ofte i verden opfattes som et bureaukrati, der mangler demokratisk legitimitet; mener, at medlemsstaterne bør vælge deres nationale ledere i samme periode og for mandater af samme varighed for at Unionen kan optræde som en enkelt demokratisk magt på den internationale scene og styrke borgernes følelse af at tilhøre et fælles demokrati; understreger, at en sådan harmonisering af valgtidsplanerne naturligvis bør ske i etaper;

8. understreger behovet for at fastsætte et strengt loft for nationale og europæiske valgudgifter inden for EU for at vise et godt eksempel internationalt på dets demokrati og prioritere debatten om idéer frem for reklamebombardement og vildledende kampagner, der i stigende grad anvendes af udenlandske magter; understreger, at dette forsvar af den offentlige debats værdighed også skal omfatte bevarelse i hver medlemsstat af politisk neutrale offentlige audiovisuelle medier, der producerer udsendelser og fiktionsprogrammer af høj kvalitet;

9. opfordrer indtrængende EU og medlemsstaterne til strengt at begrænse størrelsen af mediekoncerner og til at være tro mod ånden i forordningen om digitale tjenester og

dens internationale standarder ved at underkaste sociale medier de samme regler, forbud og sanktioner som skriftlige og audiovisuelle medier;

10. foreslår, at Det Europæiske Råd omdøbes til "statskammeret" og Parlamentet til et "unionskammeret" i fremtidige traktater; er af den opfattelse, at tredjelande og europæiske borgere ville se, at beslutningstagningen i Unionen reelt er underlagt to demokratisk valgte lovgivere, direkte i Parlamentets tilfælde og indirekte i Rådets tilfælde, hvor de nationale ledere, der er valgt af deres respektive lande, sidder;

11. mener, at det europæiske diplomati i en tid, hvor EU gør sig gældende som aktør på den internationale scene og udvikler et fælles forsvar, skal ledes af et valgt politisk organ; foreslår, at det bør overvejes at knytte Tjenesten for EU's Optræden Udadtil til Det Europæiske Råd;

12. minder om, at i henhold til traktaten om Den Europæiske Union skal Unionen arbejde for #en bæredygtig udvikling i Europa" og "en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne, hvor der tilstræbes fuld beskæftigelse og sociale fremskridt"; understreger, at EU's økonomiske drøftelser derfor bør fokusere på, hvordan der bedst kan udvikles en markedsøkonomi, der respekterer social retfærdighed og miljøet, og hvor offentlige myndigheder fungerer som voldgiftsmænd, både på kort og lang sigt, mellem arbejdstagernes og aktionærernes interesser; mener, at dette vil bekræfte EU's egen identitet som et socialt demokrati, og dermed genoprette styrken af den demokratiske og sociale konsensus, som FN har fastlagt i kølvandet på krigen; mener, at en styrkelse af denne identitet vil bidrage til Den Europæiske Unions gode omdømme på de fem kontinenter og til dens forsvar af demokrati og sociale rettigheder og skabe en eksponentielt stigende interesse hos sine borgere for så vidt angår Rådets og Parlamentets drøftelser;

13. forventer, at Unionen ikke længere modvirker virksomhedsfusioner og statsstøtte til strategiske virksomheder, således at vi kan sætte europæiske giganter op mod giganter fra andre magter, som modtager statsstøtte;

14. minder om, at akademisk frihed er afgørende for undervisning og forskning; opfordrer til, at EU giver sig selv midlerne til at blive verdens førende forskningscenter, fastlægger fælles prioriteter med henblik herpå og koncentrerer alle sine bestræbelser i en specifik region ved grænsen mellem flere medlemsstater, for her at etablere eliteskoler og paneuropæiske ekspertisecentre og samle alle nuværende og fremtidige institutioner i sit fælles forsvar, som udgør den bærende struktur for videnskabelig forskning;

15. pålægger sin formand at sende denne beslutning til Rådet og Kommissionen.

BEGRUNDELSE

Efter at have skilt sig af med de absolutte monarkier og besejret det 20. århundredes totalitære regimer angribes demokratiet fra alle sider.

Det kritiseres for det første for at give beføjelser til et inkompetent flertal til skade for den uddannede elite. Allerede Platon fremsatte denne kritik, som nu er taget op af de neoreaktionære ideologer, som ønsker at erstatte demokratiet med en regering ledet af techdirektører, som efter deres mening ville være bedst i stand til at åbne nye horisonter for menneskeheden.

Denne kritik af demokratiet har således til formål at forbeholde beslutningskompetencen for en begrænset gruppe personer, som kan forveksle offentlighedens interesser med deres egne interesser.

Den femte demokratikritik er, at det fremmer særskilte interesser på bekostning af offentlighedens interesser.

Demokratiet er så bevidst om denne fare, at det ikke kan udformes uden parter, sammenslutninger eller fagforeninger, der, i fælles interesse, kan forhandle de nødvendige kompromiser mellem individuelle interesser.

Den tredje demokratikritik er, at dets kontrolforanstaltninger og de mange beslutningscentre forhindrer det i at håndtere nødsituationer.

Denne kritik ser bort fra de ekstraordinære beføjelser, som alle demokratier giver, og det forhold, at det var demokratier, der besejrede to totalitære regimer.

Den fjerde demokratikritik er, at det svækker samfundene ved at fratage dem deres kulturelle eller religiøse homogenitet.

Denne kritik er altid blevet fremsat af dem, der har mistet de ideologiske kampe, som demokratiet tillod, men er det beklageligt, at kvinder har fået stemmeret, at idéen om pensioner er opstået, eller at en tro ikke længere kan pålægge alle sine love, og er det ikke et land med stor immigration, der er blevet verdens førende magt?

Den femte demokratikritik er, at det tillader en overskridelse af frihedsrettighederne, der fører til anarki, og at internationale love og konventioner, der beskytter frihedsrettighederne, udelukker en borgers vilje til at prioritere orden og autoritet.

Man glemmer, at den mest skadelige uorden er vilkårlig, og at orden kræver, at institutioner og love beskytter vores samfund mod øjeblikkets følelser, selv om en enkelt dags bevægelse giver dem flertallet.

I dag som i går kræver kritikere af demokratiet indførelse af stærke magtbeføjelser. Forfatteren til "The Dark Enlightenment", Nick Land, opfordrer endda til, at staterne erstattes af strukturer, der kan sammenlignes med virksomheder, hvor det derfor kun er de største aktionærer, der har indflydelse. Magten hos de rigeste, plutokratiet, ville således efterfølge demokratiet, som er magten hos et folk, bestående af borgere, der er lige for loven.

Det er svært at tro, at så mange mennesker kan forsvare sådanne idéer, men vi lever i en tid, hvor USA's indenrigsminister gav følgende definition af Habeas Corpus: "Det er en forfatningsmæssig ret, som præsidenten har, og som giver ham mulighed for at udvise folk fra dette land", udtalte hun i senatet.

°°°°°

Denne bestridelse af demokratiet kulminerede i en betvivlelse af efterkrigstidens vestlige konsensus, hvis anden søjle, social beskyttelse, begyndte at knage i begyndelsen af 70'erne.

I disse år blev de olieproducerende lande enige om at hæve deres priser, mens Japans industrielle fremspring var et varsel om de fremvoksende tigerøkonomier Asien og Kina. Det vestlige lederskab var truet, og det var denne fare, der gjorde det muligt for Margaret Thatcher, Ronald Reagan og Chicagoskolens økonomer med held at opfordre til at bryde med den nye aftales og efterkrigstidens Keynesianisme.

"Staten er ikke løsningen, men problemet", sagde de. "Skat dræber skat", tilføjede de, og så tidligt som i 80'erne, hvor den "konservative revolution" begyndte sin sejrsgang i verden efter først at have triumferet i USA, blev social beskyttelse og omfordelingsbeskatning i stigende grad fordømt som et handicap for Vesten i den internationale konkurrence.

I det næste årti banede udflytning vejen for afindustrialisering af Europa og USA. Den deraf følgende arbejdsløshed gav de vestlige industrier mulighed for at påtvinge deres ansatte en ny magtbalance, som snart ledsagedes af en lige så gennemgribende ændring af det politiske landskab.

Siden afslutningen på anden verdenskrig har alle større vestlige politiske kræfter påstået at være sociale demokratier, velfærdsstater eller sociale markedsøkonomier, men nu blev de alle tvunget til at acceptere og ofte fremskynde en ny socioøkonomisk virkelighed.

De mistede deres identitet og dermed store vælgerskarer, der gik over til højreekstremismen og trumpismen, som igen blev båret frem af de hurtige, omfattende og mangesidede omvæltninger i verden.

På blot 50 år og i løbet af mindre end ét liv har den vestlige befolkning oplevet, at både den tunge industri og arbejdspladserne er flyttet til andre kontinenter, vestlig ledelse relativiseres som følge af Kinas og andre nye magters fremkomst, Islam gør sig gældende på den internationale scene, den seksuelle revolution ændrer de gamle sociale konventioner, og USA bevæger sig væk fra sin rolle som verdens politimand, uden at nogen overtager den.

Vesten lever nu i usikkerhed, hvilket fører til nostalgi om en myteomspunden fortid og et ønske om en stærk magt.

°°°°°

Det var denne stræben efter at genfinde sikkerheden fra fordums dage, som det lykkedes Donald Trump at fange og sammenfatte med fire ord: "Make America Great Again". For at indfri sit løfte om at vende tilbage til sikkerheden hos en tabt supermagt, vendte denne præsident tilbage til det antikke princip om den stærkes ret og bevæger sig væk fra multilateralismen og de kontrolforanstaltninger, som det amerikanske demokrati bygger på.

Midtvejsvalget kan modvirke denne udvikling, men det er en kulturel modrevolution, der er undervejs i USA - jo mere kvinders og mindretals rettigheder har udviklet sig, desto mere utilfredshed er der vokset frem i andre dele af samfundet.

Arbejdere og kontorfolk accepterer ikke det pres på lønningerne, der skyldes afindustrialisering, indvandring og kvinders beskæftigelse. Ligesom traditionelle kristne anerkender de mest konservative kredse ikke ligestilling mellem kønnene, homoseksuelle ægteskaber og retten til abort.

Som følge heraf kan trumpismen og hele det reaktionære internationale samfund have åbnet op for en lang periode med tvivl om oplysningstiden og demokratiet.

°°°°°

Den fare, demokratiet står over for, er enorm, men EU kan tage denne historiske udfordring op, for uanset hvor lang listen over vores svagheder er, er den ikke lige så lang som listen over vores styrker - vi har verdens rigeste marked, en befolkning på et kulturelt og videnskabeligt niveau uden sidestykke og et samfund med solidaritet og social beskyttelse.

Når vi ser på os selv, er der al mulig grund til at fortvivle, men når vi sammenligner os selv med andre, er der alle grunde til at fatte mod.

Kina er dukket op igen efter århundreder i skyggen, men er på grund af landets demografi, manglen på middelklasse og dets industrielle overproduktion dårligt rustet til de kommende årtier.

USA forsøger at konsolidere sin truede forrang, men det har aldrig været så splittet siden borgerkrigen, mens vi europæere, hvis man ser på et kort, aldrig har været så forenede, endda langt mere forenede end under Karl den Store.

Ligesom grundlæggerne er vi nu nødt til at være beslutsomme og visionære: tænke stort.